

GRUNDVILLKOR

Egendomsförsäkring GR EG:3

Innehållsförteckning

1	Vem försäkringen gäller för	1
2	När försäkringen gäller	1
3	Var försäkringen gäller	1
4	Försäkrad verksamhet	2
5	Försäkrat intresse	2
6	Vad försäkringen gäller för	2
7	Vad försäkringen inte gäller för	2
8	Försäkrad egendom	3
9	Försäkringsbelopp och Högsta ersättning	4
10	Självrisk	7
11	Säkerhetsföreskrifter	7
12	Skadevärderingsregler	17
13	Ersättningsregler	22

1 Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för **försäkringstagaren** såsom ägare av försäkrad egendom.

1.1 ANNAN ÄGARE

Försäkringen gäller dessutom för annan ägare av försäkrad egendom

- som **försäkringstagaren** enligt avtal åtagit sig ansvar för,
- är namngiven såsom medförsäkrad i försäkringsbrevet/-beviset,
- är försäkringstagarens **arbetstagare** eller kund avseende egendom enligt 9.1 eller försäkringsbrevet/-beviset.

2 När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (försäkringstiden).

3 Var försäkringen gäller

3.1 PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLET

Försäkringen gäller för försäkrad egendom inom **försäkringsställe** som anges i försäkringsbrevet/-beviset.

3.2 PÅ ANNAN PLATS

Försäkringen gäller vid tillfällig förvaring, dock längst under 6 månader, på annan plats som inte stadigvarande disponeras av **försäkringstagaren** inom Norden. Ersättningen är begränsad till högst SEK 400 000 vid varje skadetillfälle.

Försäkringen gäller inte för egendom som

- **försäkringstagaren** yrkesmässigt hyr ut eller leasar ut
- förvaras på eller i anslutning till **arbetsområde**
- är **stöldbegärlig egendom** till den del skadebeloppet vid inbrottsskada överstiger SEK 25 000
- är under förflyttning.

3.3 VID RÅN ELLER ÖVERFALL

Försäkringen gäller inom Norden vid **rån** eller **överfall** i samband med tjänsteutövning.

3.4 UNDER TRANSPORT

Försäkringen gäller för skada under transport inom Norden, till och från angivet **försäkringsställe**, med försäkringstagarens egna, hyrda, lånade eller leasade fordon samt under lastning och lossning i samband med sådan transport. Ersättningen är begränsad till högst SEK 50 000 vid varje skadetillfälle.

3.5 ARBETSOMRÅDE

Utän särskilt avtal gäller försäkringen inte på **arbetsområde**.

3.6 PÅ HEMMAKONTOR

Försäkringen gäller för försäkrad egendom som förvaras av **arbetstagare** till **försäkringstagaren** i arbetstagarens bostad. Ersättningen är begränsad till högst SEK 100 000 vid varje skadetillfälle. För egendom på hemmakontor gäller skyddskrav enligt i Sverige vanligt förekommande försäkringsvillkor för hem- och villaförsäkring.

4 Försäkrad verksamhet

Försäkringen gäller för skada som drabbar i försäkringsbrevet/-beviset angiven verksamhet.

5 Försäkrat intresse

Försäkringen omfattar endast skada som består i att egendomens värde minskar eller går förlorat.

6 Vad försäkringen gäller för

6.1 ALLRISKSKADA

Försäkringen gäller, med undantag enligt punkt 7, för plötslig och oförutsedd fysisk skada på eller förlust av försäkrad egendom.

6.1.1 UTSTRÖMNING FRÅN INSTALLATION ELLER VÅTUTRYMME

Försäkringen gäller även för skada genom oberäknad utströmning av

- vatten från **installation** med därtill anslutna anordningar
- vattenånga, olja eller vätska från **installation** eller anordning för lokaluppvärmning
- vatten från utrymme inomhus, som har golvbrunn och som för sin funktion försetts med **tätskikt** i golv och väggar avsedd att förhindra utströmning
- vätska eller kylmedel från **kyl- eller frysenhet** vid strömavbrott eller fel på anläggningen.

6.1.2 LOKALISERING OCH FRILÄGGNING

Vid ersättningsbar skada enligt punkt 6.1.1 ersätts kostnad för lokalisering och friläggning av läckagestället inom **byggnad** för att möjliggöra reparation av det fel som har orsakat skadan. Även kostnad för **återställande** efter sådan reparation ersätts.

6.1.3 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

Beträffande säkerhetsföreskrifter och påföljd om dessa inte följs, se punkt 11.

6.2 MASKINSKADA

Försäkringen gäller, med undantag enligt punkt 7, för plötslig och oförutsedd fysisk skada genom **inre orsak** på **maskinerier**, **fastighetsmaskin** och **fastighetsinventarier**, se dock begränsning enligt punkt 9.2.10.

6.2.1 LOKALISERING OCH FRILÄGGNING

Vid skada på **fastighetsmaskin** eller **fastighetsinventarier** ersätts även skälig kostnad för att, inom **byggnad**, lokalisera felet och att frilägga det skadade föremålet, för att möjliggöra reparation av skadan. Motsvarande ersättning lämnas inte vid skada utanför **byggnad**.

6.2.2 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

Beträffande säkerhetsföreskrifter och påföljd om dessa inte följs, se punkt 11.

7 Vad försäkringen inte gäller för

Utöver Allmänna undantag enligt Allmänna avtalsbestämmelser (AA), punkt 6.1, gäller följande undantag.

7.1 SKADA GENOM

Försäkringen gäller inte för skada genom

- översvämning (se dock 9.2.1)
- genombrott av kraftverksdamm eller regleringsdamm för elkraftproduktion
- fukt, röta, mögel eller svamp, - som inte beror på vätska från **installation** med därtill anslutna anordningar
- vätskeutströmning från rökkanal, ventilationskanal, dräneringssystem, tak, altan, parkeringsdäck, takränna och utvändigt stuprör
- sotutströmning från rökkanals mynning eller från byggtork
- **skadedjur**, insekter, bakterier, virus eller smittoämnen
- sprängningsarbete
- stöld utan samband med **inbrott** eller **utbrott**
- skadegörelse när skadegörelsen sker i obemannad **försäkringslokal** som inte uppfyller försäkringens krav på inbrottskydd för aktuell lokal
- bedrägeri, förskingring eller liknande förmögenhetsbrott
- ändring av temperatur eller luftfuktighet till följd av fel i automatisk klimatanläggning
- förskjutning eller sättning i mark eller grundkonstruktion (se dock 9.2.1)
- **snötryck**, såvida det inte uppkommit vid ett och samma tillfälle och extrem vädersituation gjort det omöjligt att med rimliga åtgärder undanröja snötrycket
- påkörning med motordrivet fordon i de fall trafikskadeersättning enligt 11 § trafikskadelagen (1975:1410, TSL) kan lämnas
- **datavirus, malware, överbelastningsattacker**, intrång av obehörig eller liknande
- smälta eller genom värme, rök eller sot från smälta
- kontamination
- vind (oavsett vindhastighet) eller **snötryck** till den del skadans uppkomst eller omfattning beror på bristfälligt utförande, felaktig konstruktion, ingrepp i bärande stomme eller försummat underhåll
- **storm** på tält och plasthall, såvida inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset
- stöld av **stöldbegärlig egendom** förvarad under bar himmel eller i container utomhus
- stöld av **stöldbegärlig egendom** eller **pengar och värdehandlingar** vid tillfällig förvaring på annan plats eller på hemmakontor
- frysnings, om inte skäligen åtgärder vidtagits för att förhindra sådan skada
- åskslag, strömavbrott eller annat **elfenomen** på egendom i **kyl- eller frysenhet**.

7.2 SKADA PÅ

Försäkringen gäller inte för

- skada på **varor**, produkter i arbete eller **kunders egendom**, om skadan beror på fel i konstruktion, råd eller anvisning, fel i beräkningar eller beskrivningar, materialfel eller felaktigt utförd bearbetning, tillverkning, montering, reparation, förvaring eller annan hantering
- skada på golv- och väggbeklädnad inklusive **tätskikt** vid skada som orsakas av att tätskiktet är bristfälligt
- utrunnen vätska eller smälta
- kontaminerad egendom
- skada på eller förlust av **datainformation**, såvida skadan inte är en direkt följd av en ersättningsbar skada på eller förlust av **datamedia**
- skada på verktyg under transport eller vid lastning och lossning i samband med transport
- skada på **kulvertanläggning** och **servisledning** genom ras eller skred om skadan orsakas av schaktnings-, pålnings- eller spontningsarbete eller uppläggning av jord- eller stenmassor eller gruvdrift.

7.3 SKADA SOM BESTÅR I

Försäkringen lämnar inte ersättning för skada som består i

- förslitning, förbrukning, utmattning, **korrosion** (till exempel rost eller frätning), **kavitation**, beläggning eller avsättning
- förlust av värme- eller elenergi, värmebärare eller vatten.

7.4 SKADA AV ANNAN ART

Försäkringen gäller inte för skada som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet eller som kan avhjälpas genom normal service eller justering.

7.5 YRKESMÄSSIG TRANSPORT

Försäkringen gäller inte för skada vid yrkesmässig transportverksamhet.

7.6 MASKINSKADA

Vid plötslig och oförutsedd fysisk skada genom **inre orsak** gäller även följande undantag. Försäkringen lämnar inte ersättning för skada

- på elpatron i värmepanna eller varmvattenberedare
- på rökgång, fundament, murverk, inmurning eller infodring
- på formar och utbytbara verktyg
- på förbrukningsmaterial
- till följd av felprogrammering.

7.7 TERRORISM

Försäkringen gäller inte heller för skada utanför Norden vars uppkomst eller omfattning direkt eller indirekt står i samband med **terrorism**.

8 Försäkrad egendom

Försäkringen omfattar egendom som anges i försäkringsbrevet/-beviset med objekttyp eller på annat sätt. Försäkringen gäller som **flytande försäkring** inom i försäkringsbrevet/-beviset angivna försäkringsställen.

8.1 UNDANTAGEN EGENDOM

Försäkringen omfattar inte nedan angiven egendom, om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset;

- **trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon** och släpfordon till dessa samt fast monterad utrustning på eller i dessa fordon
- avmonterad fordonsdel, till exempel sommar- eller vinterdäck, och annan normal fordonsutrustning till **trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon** och släpfordon till dessa, som kan omfattas av fordonsförsäkring oavsett om sådan tecknats eller inte
- luftfartyg till exempel drönare, svävare, hydrokoptrar, segel- eller maskindrivna skepp och båtar, timmersläp, kassuner, pontoner, pontonkranar, mudderverk, flytdockor eller byggnadsverk under bogsering till sjöss
- mobilkranar, tornsvängkranar, gräv-, schakt-, väg- och pålningsmaskiner
- sådana delar av maskinfundament, byggnadsgrund eller grundmur som ligger lägre än såväl lägsta källargolv som angränsande jord- eller vattenyta
- egendom som **försäkringstagaren** hyr ut eller leasar ut
- **kulvertanläggning** och **servisledning** längre än 20 meter
- produktiv **skog** och skogsmark
- brunn och vattentäkt
- egendom på **arbetsområde**
- levande djur och växande gröda
- båthus, brygga, badhytt, kallbadhus, växthus, plasthall, tält och tillfälligt hus, till exempel barack eller liknande, samt egendom i sådana hus.

9 Försäkringsbelopp och Högsta ersättning

Försäkringen gäller med ett gemensamt försäkringsbelopp för egendom tillhörig samma **objekttyp**, dock inte **byggnad**, inom i försäkringsbrevet/-beviset angivna försäkringsställen (så kallad **flytande försäkring**). Vid stöld av **stöldbegärlig egendom** eller **förstariskförsäkrad** egendom gäller försäkringen dock med angivet försäkringsbelopp för respektive **försäkringsställe**.

Försäkringen gäller såsom **helvärdes-, fullvärdes- eller förstariskförsäkring**. Vid **fullvärdesförsäkring** av annan egendom än **byggnad** anges ett belopp i försäkringsbrevet/-beviset till vilken totala ersättningen för objekttypen är begränsad.

Vid **fullvärdesförsäkring** och **förstariskförsäkring** anges detta i försäkringsbrevet/-beviset. Om inget anges gäller **helvärdesförsäkring**.

För fastställande av försäkringsbelopp, se punkt 15.6.

9.1 FRIBELOPP

Försäkringen omfattar följande egendom, även om det inte anges i försäkringsbrev/-bevis, intill högst nedan angivna belopp (**första risk**). Om andra belopp anges i försäkringsbrev/-bevis så gäller dessa i första hand.

VID FÖRSÄKRING AV BYGGNAD

• Trädgård, tomt och markanläggning	SEK 250 000
• Fastighetsinventarier	SEK 250 000
• Merkostnad till följd av myndighetsbeslut	SEK 250 000
• Merkostnad till följd av byggnads särart	SEK 250 000

VID FÖRSÄKRING AV MASKINERIER, VAROR OCH/ELLER LÖS EGENDOM;

• Varor och kunders egendom bestående av stöldbegärlig egendom vid förvaring i försäkringslokal	SEK 40 000
• Ritningar, arkivalier och datainformation	SEK 400 000
• Licens för nyttjanderätt till standardprogram	SEK 40 000
• Pengar och värdehandlingar	
- förvarade på försäkringsstället i låst, för beloppet godkänt, värdeskåp	SEK 80 000
- förvarade på annat sätt på försäkringsstället	SEK 8 000
- vid rån och överfall	SEK 100 000
• Kunders egendom , dock inte pengar och värdehandlingar	SEK 80 000
• Arbetsstagares egendom , dock inte pengar och värdehandlingar	SEK 8 000
	per arbetstagare eller enligt kollektivavtal
• Skyllt och markis	SEK 80 000
• Hyrd lokal som försäkringstagaren enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för	SEK 100 000
• Egen bekostad fast inredning	SEK 200 000
• Egendom under bar himmel inom inhägnat område	SEK 200 000
• Egendom i låst container	SEK 200 000

9.2 HÖGSTA ERSÄTTNING

För vissa skadehändelser är högsta ersättning begränsad enligt nedan.

9.2.1 NATURSKADA OCH DAMMGENOMBROTT

Den sammanlagda ersättningen för egendom, avbrott, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till SEK 5 000 000 per skadetillfälle vid skada genom

- **jordskred, jordras, berggras, lavin, jordskalv** samt genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- **skyfall**, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i **byggnad** eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

9.2.2 ANNAN VÄTSKESKADA

För skada genom annan vätskeutströmning än

- vatten från **installation** med därtill anslutna anordningar
 - vattenånga eller vätska från **installation** eller anordning för lokaluppvärmning
 - vatten från utrymme inomhus, som har golvbrunn och som för sin funktion försetts med isolering avsedd att förhindra utströmning
 - vatten från pumpgrop vid oförutsett fel på pumpmaskineriet eller vid strömavbrott
 - vätska från **kyl- eller frysenhet** vid strömavbrott eller fel på enheten
- är ersättningen begränsad till SEK 1 000 000 per skadetillfälle.

9.2.3 RÅN ELLER ÖVERFALL

För skada genom **rån** eller **överfall** är ersättningen begränsad till SEK 400 000 per skadetillfälle.

Vid rån eller överfall av egendom

- bestående av **pengar och värdehandlingar**, inom eller utanför **försäkringslokal**, är ersättningen begränsad till SEK 100 000 per skadetillfälle
- bestående av **stöldbegärlig egendom** utanför **försäkringslokal** är ersättningen begränsad till SEK 100 000 per skadetillfälle.

9.2.4 GLAS

För skada på **glas** samt på detta utförd utsmyckning (inristning, dekaler och liknande) är ersättningen begränsad till SEK 1 000 000 per skadetillfälle. Denna begränsning gäller inte vid skada genom **brand, explosion, åskslag** eller **elfenomen**. Vid skada på **glas** ingående i hyrd **byggnad** eller lokal är ersättningen dock begränsad enligt punkt 9.1 Fribelopp.

9.2.5 LÅSÄNDRINGAR

För låsändringar till följd av att nyckel eller låskod stulits i samband med **inbrott** eller **utbrott** i **försäkringslokal** eller vid **rån** hos **försäkringstagaren** eller dennes ombud är ersättningen begränsad till SEK 80 000 per skadetillfälle. Ersättning lämnas enligt punkt 12.4.6 nedan.

9.2.6 TRANSPORT

För skada under transport, samt under lastning och lossning i samband med sådan transport är ersättningen begränsad till SEK 50 000 per skadetillfälle.

9.2.7 MONTERING, LYFT MED MERA

För annan skada än **brand** i samband med montering, demontering, lyft och förflyttning inom **försäkringsställe**, och av den föranledd följskada är ersättningen begränsad till SEK 400 000 per skadetillfälle. Denna begränsning gäller inte för skada i samband med egendomens underhåll på försäkringsstället.

9.2.8 SKADEGÖRELSE UTAN SAMBAND MED INBROTT ELLER UTBROTT

Den sammanlagda ersättningen för egendom, **avbrott**, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till SEK 5 000 000 per skadetillfälle vid skadegörelse på försäkrad egendom utan samband med **inbrott** eller **utbrott**.

För skada

- genom olovlig målning, färgning, klotter, inristning eller liknande
- på av **försäkringstagaren** hyrd **byggnad** eller lokal som denne enligt hyreskontrakt är skyldig att svara för

är dock ersättningen per skadetillfälle begränsad enligt punkt 9.1 Fribelopp.

9.2.9 SMASH AND GRAB

För skada genom tillgrepp utifrån genom krossat fönster är ersättningen för stulen eller skadad **stöldbegärlig egendom** begränsad till sammanlagt högst SEK 8 000 per fönster såvida fönstret inte är särskilt skyddat enligt föreskrifter i punkt 11.5.5.

9.2.10 MASKINSKADA

Om inget annat anges i försäkringsbrevet/-beviset är ersättningen för plötslig och oförutsedd fysisk skada genom **inre orsak** begränsad till SEK 50 000 per skadehändelse. Begränsningen gäller inte för sådan skada på **fastighetsmaskin**.

9.2.11 TERRORISM

Se Allmänna avtalsbestämmelser, punkt 6.1.9.

9.3 INVESTERING OCH PRISÄNDRING

Har egendomens värde under försäkringsåret ökat genom investering eller **prisändring** höjs kalkyl- eller försäkringsbeloppet från försäkringsårets början enligt nedan. Vid **fullvärdesförsäkring** på **maskinerier** och **varor** gäller det maximala ersättningsbelopp som anges i försäkringsbrevet/-beviset.

9.3.1 BYGGNAD

För **byggnad** gäller att vid

- **fullvärdes-** eller **helvärdesförsäkring** är värdestegring genom investering begränsad till 30% av det vid försäkringsårets början gällande kalkylbeloppet respektive angivna försäkringsbeloppet per **byggnad**.
- **förstarisikförsäkring** är värdestegring begränsad till **prisändring**, dock högst 10% av det senast angivna försäkringsbeloppet.

9.3.2 MASKINERIER

För **maskinerier** gäller att vid

- **fullvärdes-** eller **helvärdesförsäkring** är sammanlagd värdestegring genom investering och **prisändring** begränsad till 30% av det vid försäkringsårets början gällande kalkylbeloppet respektive det senast angivna försäkringsbeloppet
- **förstarisikförsäkring** är värdestegring begränsad till **prisändring**, dock högst 10% av det senast angivna försäkringsbeloppet.

9.3.3 VAROR

För **varor** gäller att vid

- fullvärdes- eller **helvärdesförsäkring** är sammanlagd värdestegring genom volymändring och **prisändring** begränsad till 30% av det vid försäkringsårets början gällande kalkylbeloppet respektive det senast angivna försäkringsbeloppet
- **förstarisikförsäkring** är värdestegring begränsad till **prisändring**, dock högst 10% av det senast angivna försäkringsbeloppet.

9.3.4 ÖVRIG EGENDOM

För övrig egendom gäller att vid **förstarisikförsäkring** är värdestegring begränsad till **prisändring**, dock högst 10% av det senast angivna försäkringsbeloppet.

9.3.5 ANMÄLAN OM INVESTERING

Investering med värde över SEK 5 000 000 ska omedelbart anmälas till försäkringsgivaren.

9.4 INDEXERING AV FULLVÄRDESFÖRSÄKRAD BYGGNAD

I samband med förnyelse av **fullvärdesförsäkring** för **byggnad** har försäkringsgivaren rätt att uppdatera premiegrundande värden i takt med tillämpligt prisindex som utges av Statistiska Centralbyrån, samt att, utan särskilt meddelande, avisera ändrad premie som följer av indexeringen.

10 Självrisk

10.1 GRUNDSJÄLVRISK

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad skadekostnad enligt punkt 12, röjningskostnad med mera enligt punkt 13.8 och räddningskostnad enligt Allmänna Avtalsbestämmelser (AA), punkt 7.3, ett belopp som utgör den försäkrades självrisk.

Lägsta självrisk för försäkringen anges i försäkringsbrevet/-beviset (grundsjälvrisk).

För vissa skadehändelser är självrisken förhöjd enligt punkt 10.2. Är den valda grundsjälvrisken högre än de särskilda självriskerna gäller den högre grundsjälvrisken.

Avser försäkringen flera fastigheter enligt fastighetsregistret tillämpas en självrisk för varje fastighet. Ligger flera fastigheter inom samma kvarter tillämpas dock endast en självrisk för dessa.

10.2 SÄRSKILD SJÄLVRISK

10.2.1 UTSTRÖMNING FRÅN INSTALLATION ELLER VÅTUTRYMME

Självrisken är 1 **prisbasbelopp** utöver avtalad grundsjälvrisk, vid skada genom läckage från

- **tättskikt** med anslutningar och genomföringar
- **installation** genom åldersförändring, till exempel **korrosion** eller förslitning, eller av uppenbart eftersatt underhåll vid skada på försäkrad **byggnad**.

10.2.2 NATURSKADA OCH DAMMGENOMBROTT

Självrisken är 1 **prisbasbelopp** utöver avtalad grundsjälvrisk vid naturskada och dammgenombrott enligt punkt 9.2.1.

10.2.3 SNÖTRYCK

Vid skada på försäkrad **byggnad** genom **snötryck** är självrisken 1 **prisbasbelopp** utöver avtalad grundsjälvrisk.

10.2.4 SKADA ORSAKAD AV MOTORDRIVET FORDON

Självrisken är 10% av skadebeloppet, dock lägst 1 **prisbasbelopp** och högst 5 **prisbasbelopp** vid skada orsakad av motordrivets fordon i det fall då trafikskadeersättning enligt Trafikskadelagen (1975:1410, TSL) inte lämnas eller då denna lag inte gäller.

10.2.5 INHÄGNAT OMRÅDE

Självrisken är 0,5 **prisbasbelopp** vid skada på egendom förvarad utomhus inom inhägnat område, dock lägst avtalad grundsjälvrisk.

10.2.6 KULVERTANLÄGGNING

Självrisken är 0,5 **prisbasbelopp** vid skada på **kulvertanläggning** och **servisledning**, dock lägst avtalad grundsjälvrisk.

11 Säkerhetsföreskrifter

Med säkerhetsföreskrift avses en föreskrift om vissa bestämda handlingsätt eller anordningar som är ägnade att förebygga eller begränsa skada eller om vissa bestämda kvalifikationer **hos den försäkrade** eller dennes anställda eller andra medhjälpare.

Den försäkrade, anlitade uppdragstagare eller entreprenörer och berörda **arbetstagare** är skyldiga att följa i försäkringsavtalet angivna säkerhetsföreskrifter som försäkringsgivaren meddelat i syfte att förhindra eller begränsa skada.

11.1 GENERELLA REGLER

Den försäkrade ska utöver föreskrifter angivna i detta villkor följa;

- föreskrifter som anges i försäkringsbrevet/-beviset och i övriga försäkringshandlingar, i Allmänna avtalsbestämmelser (AA) eller i övriga villkor
- lagar, förordningar och myndigheters föreskrifter - med tillämpningsföreskrifter - som meddelas i syfte att förhindra eller begränsa skada, till exempel om
 - brandfarliga och explosiva varor
 - elektrisk starkströmsanläggning eller elektrisk materiel
- föreskrifter som meddelas av tillverkare, leverantör, uppdragsgivare, besiktningsman eller motsvarande i syfte att förhindra eller begränsa skada
- för **den försäkrade** verksamheten tillämpliga föreskrifter från Arbetsmiljöverket eller branschorganisation i syfte att förhindra eller begränsa skada.

11.2 SÄKERHETSFORESKRIFTER FÖR VISSA OBJEKT

11.2.1 DATORER OCH DATAINFORMATION

11.2.1.1 DATORMILJÖ

Datoranläggning som för sin funktion kräver särskilt maskinutrymme ska vara försedd med tillförlitlig och nödvändig kraftförsörjning samt sådan utrustning som skyddar mot skada genom åskslag, strömavbrott eller variationer i nätspänningen. Finns serviceavtal har försäkringsgivaren rätt att få kopia av avtalet.

11.2.1.3 FÖRVARING AV ORIGINALPROGRAM

Original exemplar av **programvara** ska förvaras på sådant sätt att inte exemplaret och installerat program kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

11.2.1.4 FÖRVARING AV BEVIS PÅ NYTTJANDERÄTT

Bevis på nyttjanderätt (licensavtal) ska förvaras på sådant sätt att licensen och installerat program inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

11.2.1.5 RUTINER FÖR SÄKERHETSKOPIA

Säkerhetskopior ska framställas dagligen under arbetsdag eller med den högre frekvens som vanligen tillämpas inom försäkringstagarens verksamhetsområde. Säkerhetskopior ska vara en komplett backup av all information och vara korrekt och funktionsduglig.

11.2.1.6 FÖRVARING AV SÄKERHETSKOPIA

Säkerhetskopior ska förvaras skild från originalet på ett sådant sätt att kopian och originalet inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

11.2.2 RITNINGAR, ARKIVALIER OCH DATAINFORMATION

För att förhindra skada på ritningar och andra arkivalier, det vill säga, register, kartotek och dylikt, som vid skada inte kan rekonstrueras utan anlåtande av expertis, ska dessa vara mikrofilmade eller på annat sätt kopierade. Filmen eller kopian ska förvaras på sådant sätt att den inte kan skadas i samband med att originalen skadas. För **datainformation** gäller reglerna enligt punkt

11.2.3 EGENDOM AV ANTIKVARISKT, KULTURHISTORISKT OCH KONSTNÄRLIGT VÄRDE

Egendom av antikvariskt, kulturhistoriskt och konstnärligt värde ska vara särskilt dokumenterad, t ex. med foto, ritningar etc., och vara upptagen på särskild inventarieförteckning. Aktuell dokumentation ska förvaras på sådant sätt att den inte kan förstöras i samband med att egendomen skadas. Detta gäller även **byggnad** med särskilt bevarandevärde.

11.3 SÄKERHETSFORESKRIFTER - BRAND

11.3.1 REVISIONSBESIKTNING AV ELEKTRISK STARKSTRÖMSANLÄGGNING

Elektrisk starkströmsanläggning ska på **försäkringstagarens** bekostnad revisionsbesiktigas i den omfattning som framgår nedan. Elektrisk starkströmsanläggning är enligt gällande statliga föreskrifter varje elanläggning för sådan spänning, ström eller frekvens som kan vara farlig för person eller egendom. Se ELSÄK-FS 2008:3 - Elsäkerhetsverkets föreskrifter och allmänna råd om innehavarens kontroll av elektriska starkströmsanläggningar och elektriska anordningar.

Revisionsbesiktning ska ske om det sammanlagda **nyanskaffningsvärdet** för **maskinerier** och **varor** överstiger 500 **prisbasbelopp**. Revisionsbesiktning ska utföras av besiktningsingenjör auktoriserad av Svenska Brandskyddsforeningens Elektriska Nämnd. Intyg om revisionsbesiktning ska utfärdas av besiktningsingenjören och ska av **försäkringstagaren** på begäran uppvisas för försäkringsgivaren.

Vid revisionsbesiktningen påtalade fel och brister ska av behörig person rättas till inom två månader efter besiktningen. Den första revisionsbesiktningen ska göras inom ett år efter det att hela anläggningen blivit besiktningspliktig. Därefter ska revisionsbesiktning ske vart tredje kalenderår med högst 40 månader mellan besiktningarna. Annan besiktningsfrekvens kan gälla och framgår då av försäkringsbrevet/-beviset. Denna säkerhetsföreskrift gäller inte i det fall **den försäkrade** verksamheten består av kontor eller bostadsfastighet.

11.3.2 BRANDSLÄCKNINGSPREDSKAP

Brandsläckningsredskap ska finnas i den utsträckning som anges av kommunens brand- eller räddningstjänst eller av försäkringsgivaren.

11.3.3 BRANDLARMANORDNING

Brandlarmanläggning ska finnas i den utsträckning som anges av kommunens brand- eller räddningstjänst eller av försäkringsgivaren. Brandlarmanläggning ska vara aktiverad, i drift och fungerande enligt Svensk Försäkrings tekniska rekommendationer, FTR 110. Larm ska nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

11.3.4 BRANDDÖRRAR OCH ANNAN SEKTIONERING

Branddörr, brandlucka och annan liknande sektionering ska vara stängd eller vara uppställd med anordning som stänger dörren, brandluckan eller sektioneringen vid rökutveckling. Genomföringar och andra öppningar i brandsektionering ska vara tätade med typgodkända brandtätningmetoder.

11.3.5 UPPVÄRMNINGSANORDNINGAR

Brännbart material ska hållas på tillräckligt avstånd från heta ytor på eldstäder och rökkanaler eller skyddas med isolering mot överhettning. Varmluftspanna, byggtork och annan flyttbar anordning för uppvärmning med fast, flytande eller gasformigt bränsle ska vara av typ som godkänts av Sveriges Provnings- och Forskningsinstitut eller annan behörig instans. Flyttbar elvärmeapparat ska vara utförd enligt gällande EU-direktiv - CE-märkt. Flyttbara uppvärmningsanordningar får inte användas i brand- eller explosionsfarliga utrymmen. Byggtork får användas för uppvärmning av **byggnad** endast i samband med byggnads- och anläggningsarbete.

11.3.6 BATTERILADDNING

11.3.6.1 LADDNING AV BLYBATTERIER

Vid laddning av batterier till fordon och mobila maskiner ska Arbetsmiljöverkets föreskrifter om blybatterier och Svensk Standard följas.

Varaktig märkning eller avgränsning ska anordnas på golv minst 1,5 meter från batteriet/fordonets sidor. Inget brännbart material får förvaras inom det markerade området om det inte finns avskärmningar med obrännbart material mellan batteriet/fordonet och det brännbara materialet.

Brännbart material får inte heller förvaras inom 4 meter ovan batteriladdningsplatsen om utrymmet inte är avgränsat med obrännbart material mellan batteriladdningsplatsen och det brännbara materialet.

Om laddning sker i separat laddningsrum får inget brännbart material förvaras i detta rum.

11.3.6.2 LADDNING AV LADDFORDON

Laddning av laddfordon d.v.s. fordon som kan laddas från elnätet t.ex. elbilar och laddhybrider ska ske på annan plats än i produktions- eller lagerbyggnad eller vid upplag. Anordning för laddning ska placeras minst 6 meter från sådan **byggnad** eller upplag.

Laddningsstation ska uppfylla kraven enligt Svensk Standard och vara utförd enligt säkerhetsnivå mod 3 eller mod 4.

Vid installation av laddningsstation ska Elsäkerhetsverkets tillämpliga föreskrifter och Svensk Standards elinstallationsregler följas. Installation ska utföras av ett elinstallationsföretag registrerat hos Elsäkerhetsverket med rätt verksamhetstyp.

På begäran ska intyg från elinstallationsföretaget gällande utförandet av elinstallationen kunna uppvisas.

11.3.7 BRÄNNBART MATERIAL FÖRVARAT UTMOMHUS

På annan tid än under normal arbets- och öppettid får inte emballage eller annat brännbart material, till exempel lastpallar, plastbackar, avfall med mera, förvaras på lastkaj, varuintag eller annan plats utomhus inom sex meter från **byggnad**.

Föreskriften gäller dock inte om förvaringen sker

- på lastkaj, varuintag eller annan plats skyddad med godkänd sprinkleranläggning
- inom inhägnat område som uppfyller kraven enligt punkt 11.5.7
- i slutna och låsta container som uppfyller kraven enligt punkt 11.5.8.

11.3.8 TOBAKSRÖKNING

Rökning får ske i kontor, matsalar, samlingslokaler, på särskilt anvisade platser och, efter godkännande från försäkringsgivaren eller kommunens brand- eller räddningstjänst, även på fasta arbetsplatser. På övriga platser får rökning inte ske.

11.3.9 MOTORDRIVET FORDON

Motordrivet fordon (motorfordon, traktor, motorredskap och terrängmotorfordon) får i för arbetet tillräcklig omfattning föras in eller användas i lokal eller upplag under förutsättning att

- fyllning, tömning eller byte av bränslebehållare samt laddning av batteri sker på ett betryggande sätt och på plats avskild från lokalen eller upplaget i övrigt
- permanenta lastnings- och lossningsplatser förses med brandsläckningsredskap
- försäkringsgivaren eller myndighet lämnat medgivande till detta om lokalen eller upplaget är brand- eller explosionsfarliga.

Motordrivet fordon får inte utan medgivande av försäkringsgivaren eller myndighet garageras inom produktions- eller lagerlokal eller upplag.

11.3.10 SPECIELLA ANORDNINGAR

Sådana anordningar där risk för överhettning föreligger, exempelvis bastuaggregat och kaffebryggare, ska vara försedd med timer som inte går att koppla ur.

11.3.11 BRANDFARLIGA HETA ARBETEN

11.3.11.1 ALLMÄNNA SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

Dessa säkerhetsföreskrifter för **heta arbeten** gäller för tillfällig arbetsplats där **heta arbeten** utförs och fara för **brand** kan föreligga.

Med **heta arbeten** avses svetsning, skärning, lödning, takläggning, bearbetning med snabbgående verktyg och annat arbete som medför uppvärmning eller gnistbildning.

Den försäkrade svarar gentemot försäkringsgivaren för att nedanstående säkerhetsföreskrifter följs av

1. **den försäkrades** företagsledning
2. övriga anställda hos **den försäkrade**
3. entreprenörer och andra uppdragstagare som anlitas av **den försäkrade**.

Om någon som anges i punkt 1-3 ovan, inte följer dessa säkerhetsföreskrifter kan ersättning sättas ned. Se punkt 11.20.2.

Anmärkning

För **heta arbeten** på tak gäller även särskilda föreskrifter enligt 11.3.11.2.

Säkerhetsregel nr O - Tillstånd

Den som avser att bedriva eller låta bedriva **heta arbeten** på tillfällig arbetsplats (till exempel ägare eller brukare av fastighet eller total- eller generalentreprenör) ska skriftligen utse en tillståndsansvarig som ska bedöma om arbetena medför fara för **brand**.

Om fara för **brand** anses föreligga, får **heta arbeten** utföras endast under förutsättning att den tillståndsansvarige

- utfärdar tillstånd för arbetena på Svenska Brandskyddsföreningens (SBF) blankett: "Tillstånd/Kontrollista" för **heta arbeten** eller motsvarande, som ska vara fullständigt ifyllt
- under arbetenas utförande förvissas sig om att nedanstående säkerhetsregler följs.

Den tillståndsansvarige får delegera sitt ansvar endast om den som utsett honom skriftligen medgivit detta.

Den tillståndsansvarige får inte utföra de heta arbetena.

Säkerhetsregel nr 1 - Behörighet

Den som ska utföra brandfarliga **heta arbeten** ska ha behörighet och erfarenhet av brandskydd. Detsamma gäller den som ska vara brandvakt. Behörighetsutbildning ska vara genomförd enligt den plan som beslutats av försäkringsbolagens och SBF:s utbildningskommitté för **heta arbeten**. Den som är utsedd att regelbundet vara tillståndsansvarig ska ha motsvarande utbildning och erfarenheter.

Säkerhetsregel nr 2 - Brandvakt

Brandvakt ska utses och finnas på arbetsplatsen - även under arbetsrast - under den tid som de heta arbetena utförs och under den efter bevakningstid - minst en timme - eller annan tid som den tillståndsansvarige angett i Tillståndet. Brandvakten får inte lämna arbetsplatsen förrän faran för **brand** upphört. Brandvakt krävs inte när den tillståndsansvarige bedömer att det är uppenbart att arbetet kan utföras med samma säkerhet utan brandvakt.

Säkerhetsregel nr 3 - Brandfarlig vara

För arbete i utrymme som innehåller eller har innehållit brandfarlig vara, ska tillstånd inhämtas från den som är utsedd att vara föreståndare för hanteringen.

Säkerhetsregel nr 4 - Städning och vattning

Arbetsplatsen ska vara städad och vid behov vattnad.

Säkerhetsregel nr 5 - Brännbart material

Brännbart material på och i närheten av arbetsplatsen ska flyttas bort, skyddas genom övertäckning eller avskärmas.

Säkerhetsregel nr 6 - Brännbara byggnadsdelar

Värmeledande konstruktioner och dolda brännbara byggnadsdelar ska undersökas med hänsyn till brandfaran, samt vid konstaterad brandfara skyddas och göras åtkomliga för omedelbar släckinsats.

Säkerhetsregel nr 7 - Otätheter

Springor, hål, genomföringar och andra öppningar på och i närheten av arbetsplatsen ska vara tätade och även kontrollerade med hänsyn till brandfaran.

Säkerhetsregel nr 8 - Släckutrustning

Godkänd, fungerande och tillräcklig släckutrustning ska finnas tillgänglig för omedelbar släckinsats. Här avses slang med vatten eller två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg).

Vid takläggning krävs Slang med vatten och två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg) samt brytverktyg (till exempel pikyxa) och handstrålkastare. När förutsättning för släckning med vatten saknas, till exempel vid risk för frysning eller vid lågt vattentryck, ska utrustningen kompletteras med ytterligare en certifierad brandsläckare med lägst effektivitetsklass 34A 233B (minst 6 kg).

Säkerhetsregel nr 9 - Svetsutrustning

Svetsutrustning ska vara felfri. Acetylenflaska ska vara försedd med bakslagsskydd. Svetsbrännare ska vara försedd med backventil för bränngas och syrgas. Skyddshandske och avstängningsnyckel ska finnas.

Säkerhetsregel nr 10 - Larmning

Räddningstjänsten/brandkåren ska kunna larmas omedelbart. Fungerande mobiltelefon ska finnas tillgänglig om inte stationär telefon finns inom räckhåll. Den som uppdras att larma ska känna till arbetsplatsens adress.

Säkerhetsregel nr 11 - Torkning, uppvärmning och upptining

Vid torkning eller uppvärmning genom förbränning med gas, ska lågan vara innesluten så att den inte kan orsaka antändning.

Säkerhetsregel nr 12 - Torkning av underlag och applicering av tätskikt

Vid torkning av underlag och applicering av **tätskikt** får material uppvärmas till högst 300°C.

Säkerhetsregel nr 13 - Smältning av asfalt

Vid smältning av asfalt ska utrustningen ställas upp, hanteras och tillses enligt SBF:s "Säkerhetsregler för smältning av asfalt vid arbeten på tak och balkonger".

11.3.11.2 TAKARBETEN - SÄRSKILDA FÖRESKRIFTER UTÖVER OVANSTÅENDE

Arbetet ska utföras på följande sätt. Vid smältning av asfalt ska utrustningen ställas upp, hanteras och tillses enligt SBF:s säkerhetsregler i samband med arbeten på tak. Torkning och applicering får inte utföras med öppen låga. Vid arbetenas utförande ska släckutrustning bestående av slang med vatten och två godkända, fungerande handbrandsläckare ABE III, brytverktyg (till exempel pikyxa) och handstrålkastare finnas för omedelbar släckinsats. Förberedande åtgärder för alarmering från arbetsplats på tak ska vidtas, till exempel genom att medföra mobiltelefon.

11.4 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - VATTEN- OCH VÄTSKEUTSTRÖMNING

För att förhindra skada genom utströmning ska

- **installation** för vatten eller annan vätska ha tillräcklig isolering och temperaturen i **försäkringslokal** vara tillräckligt hög för att förhindra skada genom frysning eller vara tömd och vatten eller vätska som finns kvar i installationen vara antifrysbehandlad
- **byggnad** som inte är i bruk hållas under regelbunden tillsyn
- invändig **installation** för regn- och smältvatten uppfylla de krav som ställs på avloppsledningar enligt byggnorm eller branschregler gällande vid tidpunkten för uppförandet eller utbyte vid senare reparation eller renovering
- **installation** för vatten vara provad och godkänd i vedertagen ordning
- **tätskikt i våtutrymme** uppfylla de funktionskrav som uppställts i byggnorm eller branschregler gällande vid tidpunkten för uppförandet eller vid senare reparation eller renovering
- **varor** befintliga i **källarlokal** vara uppallade minst 10 centimeter över golvet.

Se även punkt 11.9 Säkerhetsföreskrifter - Cistern och oljeskada.

11.5 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - INBROTT

Försäkringslokal ska uppfylla fastställt skyddskrav enligt nedan. Dessutom krävs att samtliga föreskrivna skyddsanordningar ska vara i funktion. Exempelvis ska

- lås vara låsta
- regler vara reglade

Skyddsklass 2

Om inte annat anges i försäkringsbrevet/-beviset gäller försäkringen med krav på **skyddsklass 2**. Angivna regler nedan utgör exempel på grundkrav. Då förhållandena skiftar kan inte anvisningar lämnas för alla förekommande fall. Mer detaljerad information avseende godtagbara lösningar för inbrottsskydd kan hämtas ur försäkringsgivarens informationsbroschyrer avseende **skyddsklass 1** till 3 eller i gällande regler för Mekaniskt inbrottsskydd SSF 200 som kan beställas från Svenska Stöldskyddsföreningen, SSF. Hos SSF kan även andra tekniska föreskrifter beställas, bland annat gällande elektromekanisk låsanläggning, SSF 210, och Säkerhetsguiden där godkända och rekommenderade produkter för inbrottsskydd redovisas.

11.5.1 FÖRSÄKRINGSLOKAL

Försäkringslokalens omslutningsyta (vägg, golv, tak, dörr- och fönsterenheter med mera) mot andra lokaler i byggnaden och mot det fria, ska i sin helhet - både vad avser det byggnadstekniska utförandet samt lås och reglingsanordningar - ge ett godtagbart skydd mot **inbrott** och försvåra bortförandet av stöldgods. Innervägg och mellanbjälklag samt innertak som utgör del av försäkringslokalens omslutningsyta ska ha likvärdig motståndskraft mot **inbrott** som yttervägg. Vägg ska anslutas tätt till bärande konstruktion. Yttervägg, bottenbjälklag och yttertak som uppfyller hållfasthets-, täthets- och värmeisoleringskraven i Boverkets byggregler BFS 2011:6, BBR 18 och BFS 2011:10, EKS 8 är som regel godtagbara. En oisolerad yttervägg (till exempel regelvägg med enkel **yttbeklädnad** av plåt, plast eller träpanel) eller innervägg av gips är inte godtagbar.

11.5.1.1 DÖRR, PORT OCH LUCKA

Med dörr avses dörrblad och dörrkarm. Dörr ska uppfylla lägst dörrklass 2 enligt Svensk Standard SS 817345 alternativt motståndsklass (MK) 3 enligt SS ENV 1627 eller vara förstärkt till motsvarande nivå. Dörr, port och lucka i omslutningsyta ska vara låst med av försäkringsbolagen **godkänd låsenhet** eller med annan låsanordning som i det särskilda fallet godtagits av Försäkringsgivaren. För pardörrar gäller dessutom att den ena dörren ska vara reglad både upp- och nedtill med säkrade kantreglar, låst spanjolett eller på likvärdigt sätt.

Dörr, port eller lucka anses inte låst om nyckel lämnas kvar i låset. Lås med fungerande vred är aldrig **godkänd låsenhet**. Dörr av trä med lås ska förstärkas med certifierade dörrförstärkningsbehör på båda sidor. Andra dörrtyper, till exempel skjutdörrar, ska förstärkas på ett likvärdigt sätt. För port eller lucka krävs samma eller likvärdigt utförande som för dörr.

Anmärkning

Även elektromekanisk låsanläggning enligt reglerna i FTR 210, utgivna av Svensk Försäkring, är godkänd. Dörr, port och lucka anses inte låst om

- kodmedia eller nyckel lämnas kvar i låsanläggningen
- dörr, port eller lucka - är stängd och låsanläggningen inte är i funktion - inte är stängd och låsanläggningen inte är i funktion.

11.5.1.1.1 NÖDUTGÅNG

Dörr i omslutningsyta som Räddningstjänsten definierat som nödutgång ska vara låst med **godkänd låsenhet** inkl. elektrisk upplåsningskontroll kopplad till en för verksamheten väsentlig funktion t ex. belysning i arbetslokal.

11.5.1.2 FÖNSTER

Fönster (**glas**, båge, karm) och fastsättning ska ge ett godtagbart skydd mot **inbrott**. Med fönster avses även ruta av **glas** i dörr och lucka samt väggparti av **glas**. Öppningsbart fönster i omslutningsyta ska, oavsett placering, vara stängt och invändigt reglat. Detta gäller även fönster med inkrypningskydd. Öppningsbart fönster vars nedre kant är belägen lägre än 4 meter över markplan eller annat **ståplan** ska vara låst med speciallås för fönster enligt Svensk Standard SS 3620 lägst klass A eller ha inkrypningskydd. Ventilationsfönster ovan dörr får dock vara öppet om det har stoppbom som tillåter en maximal öppning av 15 centimeter, eller har inkrypningskydd. Bommen ska vara av plattstål, minst 5x30 millimeter.

11.5.1.2.1 FÖNSTER SOM ÄR NÖDUTRYMNINGSVÄG

Öppningsbart fönster oavsett belägenhet som Räddningstjänsten definierat som nödutrymningsväg behöver endast vara stängd och reglad.

11.5.1.3 BRANDVENTILATOR

Brandventilator ska vara stängd och reglad med mekanisk reglingsanordning åtkomlig endast från insidan eller ha inkrypningskydd. Brandventilator av **glas** eller plast, som är belägen lägre än 4 meter över markplan, eventuellt annat **ståplan** eller på annat sätt är lätt åtkomlig, ska oavsett reglingsanordning, ha inkrypningskydd. Exempel på inkrypningskydd för brandventilator är stålgaller utfört så att största öppning är maximalt 150x300 millimeter.

11.5.1.4 ANNAN ÖPPNING

Annan öppning i omslutningsyta till exempel ventilationskanal eller ventilationsöppning som är större än 150x300 millimeter ska ha inkrypningskydd.

Anmärkning

Exempel på godtagbara inkrypningskydd är

- ett invändigt monterat galler eller rulljalusi i lägst klass 3 enligt SSF:s "Norm för galler" SSFN 012 eller enligt SS-ENV 1627 motståndsklass 4, eller
- en i metallram invändigt monterad polykarbonatskiva som minst uppfyller kraven enligt SS-EN 356 klass P7B, eller
- ett laminerat **glas** som minst uppfyller kraven enligt SS EN 365 klass P7B och som monteras i en stabil båge eller karm. Laminerat **glas** får inte förväxlas med härdat **glas**.

Inkrypningskydd ska monteras enligt tillverkarens anvisningar i vägg, karm eller dörrblad. All fastsättning ska vara sådan att demontering inte kan göras från utsidan utan avsevärd svårighet. Öppningsbara inkrypningskydd ska låsas med **godkänd låsenhet**.

11.5.2 LÅS OCH LÅSENHET

Ett lås utgörs av en låsenhet som består av

- ett låshus med tillhörande spärrmekanism samt för låsets funktion nödvändiga låsbehör och till låset hörande slutbleck, eller
- ett hänglås med beslag.

11.5.2.1 GODKÄND LÅSENHET

Ett godkänt lås ska uppfylla lägst låsklass 3 i SS 3522. Det innebär bland annat att ett godkänt lås

- ska från båda sidor om dörren endast kunna öppnas och låsas med för låset avsedd nyckel
- inte får ha vred om inte vredet spärrats eller frikopplats så att låset inte kan öppnas med detta
- ska vara utfört så att inga delar som påverkar låsets inbrottskydd kan demonteras från låsets utsida. Sådana delar ska inte heller kunna demonteras från dörrens insida annat än med specialverktyg.

11.5.2.2 GODKÄNT SLUTBLECK

Ett godkänt slutbleck ska uppfylla lägst låsklass 3 i SS 3522.

11.5.2.3 GODKÄNT HÄNGLÅS MED GODKÄNT BESLAG FÖR DÖRR, PORT ELLER LUCKA

Ett godkänt hänglås med godkänt beslag för dörr, port eller lucka ska vid invändig montering uppfylla lägst hänglåsklass 3 och vid utvändig montering uppfylla lägst hänglåsklass 4 enligt SSFN 014 Norm för hänglås samt SSFN 018 Norm för hänglåsbeslag.

11.5.2.4 GODKÄND ELEKTROMEKANISK LÅSANLÄGGNING

En godkänd elektromekanisk låsanläggning ska uppfylla reglerna i Svensk Försäkrings tekniska rekommendation FTR 210.

11.5.3 HANDHAVANDE AV LÅS, KOD, LÅSKOMBINATION ELLER NYCKEL

Lås, kod, låskombination eller nyckel ska omedelbart bytas eller ändras om det finns anledning att misstänka att någon obehörigen innehar nyckel eller har kännedom om koden eller låskombinationen. Nyckeln, koden eller låskombinationen till **byggnad** eller **försäkringslokal** ska handhas och förvaras på betryggande sätt. Den får till exempel inte vara märkt eller placerad så att den kan identifieras av obehörig. Den får inte heller förvaras på sådant sätt i försäkringslokalen att den är lätt tillgänglig för obehörig. I nyckelskåp i anslutning till lokal får endast förvaras sådan nyckel som uteslutande passar till allmänt utrymme såsom pannrum, soprum, hissmaskinrum eller liknande, vilket är betryggande avskilt från annan lokal.

11.5.3.1 NYCKEL TILL VÄRDESKÅP, KASSA- ELLER VÄRDEVALV

Nyckel till värdeskåp, kassa- eller värdevalv får inte förvaras på samma **försäkringsställe** som skåpet eller valvet. Sådan nyckel ska förvaras i låst

- lokal på annan plats som uppfyller samma krav på inbrottsskydd som gäller för det **försäkringsställe** där stölden eller skadegörelsen sker
- bostad på **försäkringsställe** då den som har hand om nyckeln vistas där
- bostad på annan plats än **försäkringsställe**.

11.5.5 TILGREPP UTIFRÅN GENOM KROSSAT FÖNSTER (SMASH AND GRAB)

För att ersättning utöver sammanlagt SEK 8 000 per fönster ska kunna betalas krävs att fönstret är särskilt skyddat upp till minst 2 meter från markplan eller 1,5 meter från annat **ståplan**. Om fönsterrutan är av laminerat **glas** som uppfyller kravet i lägst klass P6B krävs inget ytterligare skydd vid **skyddsklass 2**. Krävs ytterligare skydd är exempel på godtagbart särskilt skydd av fönster

- stålgaller av stålqualität SS 1774 med en trådtjocklek av minst 4 millimeter i diameter, med en maskvidd max 60x60 millimeter, eller
- invändigt monterad polykarbonatskiva som motsvarar kraven i SS-EN 356 klass P6B. Skyddet ska vara monterat innanför glasrutan.

11.5.6 TILFÄLLIG FÖRVARING PÅ ANNAN PLATS

Om egendom tillfälligt förvaras på annan plats ska inbrottsskyddet på sådan plats lägst uppfylla kraven enligt **skyddsklass 2** eller, vid tillfällig förvaring i bostad, uppfylla aktsamhetskraven enligt i Sverige vanligen förekommande hemförsäkringsvillkor.

11.5.6.1 TILFÄLLIG FÖRVARING AV STÖLDBEGÄRLIG EGENDOM PÅ ANNAN PLATS

Vid tillfällig förvaring av **stöldbegärlig egendom** på annan plats ska inbrottsskyddet på sådan plats lägst uppfylla samma krav som på ordinarie **förvaringsplats**.

11.5.7 INHÄGNAT OMRÅDE

För egendom som förvaras utomhus inom inhägnat område ska nedan angivna krav vara uppfyllda.

11.5.7.1 OMSLUTNING

Området där **den försäkrade** egendomen förvaras ska vara omslutet av en inhägnad (stängsel, vägg, grind, port med mera), som i sin helhet ger ett efter förhållandena godtagbart skydd mot inbrott och försvårar bortförandet av stöldgods. Inhägnaden ska bestå av stängsel eller vägg och vara totalt minst 2,20 meter hög, varav de översta 0,20 meterna ska utgöras av minst två rader taggråd. Inhägnaden ska anslutas så nära till marken att inkrypning under inhägnaden förhindras. Inhägnadens fastsättningsanordningar, stolpar, stag med mera ska vara förankrade i marken på ett godtagbart sätt.

Anmärkning

Exempel på godtagbart utförande av stängsel och väggar är

- flätverksstängsel av minst 3 millimeter tjock ståltråd med maskstorlek inte överstigande 50x50 millimeter
- vägg av trä, minst 25 millimeter tjock
- vägg av stålplåt, minst 1 millimeter tjock.

11.5.7.2 GRIND, PORT OCH DÖRR

Grind, port och dörr ska uppfylla samma krav på skydd mot **inbrott** som stängsel och vägg enligt ovan. Vid gångjärnen till grind, port eller dörr ska finnas en spärranordning som förhindrar avlyftning i stängt läge. Grind, port och dörr ska vara låst med en **godkänd låsenhet** enligt punkt 11.5.2. Grind, port och dörr anses inte som låst om nyckel lämnas kvar i låset.

11.5.8 CONTAINER

För egendom som förvaras i container ska nedan angivna krav vara uppfyllda.

11.5.8.1 CONTAINERNS OMSLUTNINGSYTA

Container ska ha omslutningsytor av minst 1,5 millimeter tjock stålplåt på stålram eller ha annat utförande som för det särskilda fallet godtagits av försäkringsgivaren. Eventuellt fönster eller annan öppning ska ha inkrypningskydd. Exempel på inkrypningskydd för container är stålgaller utfört så att största öppning är 150x300 millimeter.

11.5.8.2 DÖRR, PORT ELLER LUCKA I CONTAINER

Dörr, port eller lucka ska ge ett godtagbart skydd mot **inbrott** och vara låst med godkänd låsbom och godkänt hänglås med godkänt beslag som uppfyller lägst hänglåsklass 4. Dörr, port eller lucka anses inte som låst om nyckel lämnas kvar i låset.

11.5.9 INBROTTSLARM

Larmanläggning ska vara aktiverad, i drift och utformad enligt Svensk Försäkrings tekniska rekommendationer, FTR 130. Larmsignal ska nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

11.6 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - RÅN OCH ÖVERFALL

11.6.1 HANTERING AV PENGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR INOM FÖRSÄKRINGSLOKAL PÅ FÖRSÄKRINGSSTÄLLE

Den som hanterar **pengar och värdehandlingar** inom **försäkringslokal** på **försäkringsställe** ska ha fyllt 18 år, såvida inte annan anställd som uppnått samma ålder samtidigt vistas i lokalen.

11.6.2 HANTERING AV PENGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR M.M. UTANFÖR FÖRSÄKRINGSLOKAL

Vid transport av **pengar och värdehandlingar** utanför **försäkringslokal** ska den som utför transporten ha fyllt 18 år. Om värdet på **pengar och värdehandlingar** överstiger SEK 100 000 gäller dessutom att egendomen ska transporteras

- i en godkänd värdetransportväska, som är låst med nyckel som inte får medföras av transportören, eller
- gemensamt av minst två personer som båda fyllt 18 år.

Om värdet av **stöldbegärlig egendom** överstiger SEK 100 000 gäller att egendomen ska transporteras av minst två personer som båda fyllt 18 år.

11.6.3 ÖVERFALLSLARM

Om det framgår av försäkringsbrevet/-beviset att överfallslarm ska finnas, gäller att detta ska vara aktiverat, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller anläggarfirmas rekommendation. Vid krav på larmöverföring ska larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

11.7 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - TRANSPORT

För att förhindra skada på eller stöld av egendom som transporteras i fordon ska

- egendomen emballeras, packas, stuvas eller i övrigt iordningsställas på ett för transporten lämpligt sätt
- fordonet, vid kortare uppehåll, till exempel i samband med måltid eller vid in- och urlastning, vara låst och fönster vara stängda. För **stöldbegärlig egendom** gäller dessutom att egendomen ska förvaras i insynsskyddat utrymme. Detta gäller även **maskinerier** som utgörs av **dator**, kamera, kameratillbehör och mobiltelefon
- egendomen, vid annat uppehåll än ovan, tas ut ur fordonet om inte detta är inlåst i lokal som uppfyller gällande **skyddsklass**.

11.7.1 LARM

Fordonslarm ska vara aktiverat, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller anläggarfirmas rekommendation.

11.8 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - MASKINSKADA

För att förhindra skada på försäkrade **maskinerier**, **fastighetsmaskiner** eller **installationer** genom sönderfrysning, ska egendomen vara tillräckligt isolerad och temperaturen i försäkringslokalen vara tillräckligt hög för att förhindra sådan skada.

11.9 SÄKERHETSFÖRESKRIFTER - CISTERN OCH OLJESKADA

11.9.1 CISTERN

För cistern som innehåller brännbar, explosiv eller frätande vätska ska i författning eller av myndighet meddelade föreskrifter följas. Dessa föreskrifter återfinns bland annat i

- Arbetskyddsstyrelsens författningssamling AFS 2017:3 samt eventuella ändringsföreskrifter
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter MSBFS 2018:3 samt eventuella ändringsföreskrifter
- Naturvårdsverkets författningssamling NFS 2017:5 samt eventuella ändringsföreskrifter.

11.9.1.1 AVSTÅND TILL UPPVÄRMNINGSANORDNING

Utan försäkringsgivarens medgivande får inte uppvärmningsanordning för olja, eldstad eller bar eld i någon form finnas närmare än 15 meter från cistern för brännbar vätska.

11.9.1.2 PÅFYLLNING OCH TAPPNING

Vid påfyllning eller tappning - dock minst en gång om året - ska vätskekvantiteten i cistern, som rymmer mer än 50 kubikmeter mätas och journalföras såväl före som efter påfyllningen respektive tappningen. Journalen ska vid skada eller då försäkringsgivaren så begär uppvisas för dem. Denna bestämmelse avser inte kontinuerlig tappning. Vid sådan tappning ska kontroll av normalt läckage och svinn ske genom annan lämplig åtgärd.

11.9.1.3 JORDNING OCH ÅSKLEDARE

Cistern för brännbar vätska ska vara elektriskt jordad. Cistern som inte är av plåt ska dessutom vara försedd med åskledare.

11.9.1.4 UPPVÄRMNING

Uppvärms i cistern befintlig brännbar vätska på annat sätt än genom varmvatten eller mättad ånga med högst 0,8 MPa övertryck, ska anordningen vara utförd enligt MSBFS 2018:3 samt eventuella ändringsföreskrifter.

11.9.1.5 ÖVER- OCH UNDERTRYCK

Cistern ska vara så utförd eller försedd med sådana anordningar att fara för bristning av cistern genom övertryck eller vakuum undanröjs.

11.9.2 OLJESKADA

Den försäkrade ska följa i författning eller av myndighet meddelad föreskrift i syfte att begränsa skada genom utströmmande olja.

11.9.2.1 SÄKERHETSUTRUSTNING

För att begränsa skada och för att kunna göra ett snabbt ingripande vid oljeutströmning ska anläggningen ha tillgång till nödvändig utrustning för begränsning och sanering av olja. Berörd personal ska ha nödvändig utbildning i användandet av sådan utrustning.

11.9.3 LARM

Larmanläggning ska vara aktiverad, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller anläggningens rekommendation. Vid krav på larmöverföring ska larm nå fysisk person som kan vidta nödvändiga åtgärder.

11.10 SÄKERHETSFÖRESKRIFT - SNÖTRYCK

För att förhindra skada genom **snötryck** och snöoras ska **den försäkrade** - som ägare eller genom avtal eller av omständigheterna ansvarig - undanröja långtidspåverkande snölast på byggnaders tak. Vid extrem nederbörd, andra extrema väderförhållanden eller plötsliga väderomslag ska röjning ske vid första möjliga tillfälle.

11.11 SÄKERHETSFÖRESKRIFT - SOLCELLSANLÄGGNING

Vid installation av solcellsanläggning ska Svensk Standards elinstallationsregler samt Svensk Elstandards tillämpliga råd och regler för elinstallationen följas. Installation ska utföras av ett elinstallationsföretag registrerat i Elsäkerhetsverkets register med rätt verksamhetstyp.

Om el från solcellsanläggning lagras i batterilager ska dessa förvaras i en brandcell d.v.s. en egen avskild del av byggnaden, som uppfyller lägst brandklass EI 30 alternativt i stålcontainer minst 6 meter från byggnaden.

Åsk-/Överspänningsskydd ska finnas och vara fackmannamässigt installerat.

11.20 PÅFÖLJD VID ÅSIDOSÄTTANDE AV SÄKERHETSFÖRESKRIFTER

Har **den försäkrade** vid skadetillfället inte följt en säkerhetsföreskrift enligt ovan, kan ersättningen minskas eller helt utebli om inte åsidosättandet kan antas ha saknat betydelse för skadan.

11.20.1 HUVUDREGEL

Har **den försäkrade** när skada inträffar försummat att följa en säkerhetsföreskrift enligt punkt 11.1, betalas ersättning från försäkringen endast i den utsträckning det kan antas att skadan skulle ha inträffat även om föreskriften hade följts. Vid allvarlig försummelse kan avdrag göras med upp till 100% av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats. Avdrag görs inte om det kan antas att skadan skulle ha inträffat även om föreskriften hade följts, eller om den som har tillsyn över att föreskriften följs inte kan lastas för att den åsidosatts.

Har en föreskrift enligt punkt

- 11.2.1.5 Rutiner för säkerhetskopia
- 11.2.1.6 Förvaring av säkerhetskopia
- 11.4 Vatten- och vätskeutströmning
- 11.5 **Inbrott**
- 11.6 **Rån och överfall**
- 11.7 Transport - vid stöld och skadegörelse
- 11.10 **Snötryck**

inte följts görs avdrag enligt huvudregeln.

11.20.1.1 SÄRSKILD PÅFÖLJD GÄLLANDE RUTINER OCH FÖRVARING AV SÄKERHETSKOPIA

Har föreskrift enligt punkt

- 11.2.1.5 Rutiner för säkerhetskopia
- 11.2.1.6 Förvaring av säkerhetskopia

inte följts, gäller utöver påföljd enligt huvudregeln, att ingen ersättning lämnas för **avbrott** eller extra-kostnad till följd av skada på **datamedia** och **datainformation**.

11.20.2 NEDSÄTTNING GÖRS MED 30%

Har föreskrift enligt punkt 11.3.10 Brandfarliga **heta arbeten** inte följts, görs avdrag med 30% av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats, dock med lägst 1 och högst 10 **prisbasbelopp**. Avdraget kan minskas eller helt tas bort om det kan antas att skada skulle ha inträffat även om föreskriften följts, eller om den som har tillsyn över att föreskriften följs inte kan lastas för att den åsidosatts, eller om särskilda skäl finns med hänsyn till försummelsens art eller andra omständigheter.

11.20.3 NEDSÄTTNING GÖRS MED 20%

Har annan föreskrift än vad som anges under punkt 11.20.1 och punkt 11.20.2 inte följts, görs avdrag med 20% av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats, dock med lägst 1 och högst 10 **prisbasbelopp**. Avdraget kan minskas eller helt tas bort om det kan antas att skada skulle ha inträffat även om föreskriften följts, eller om den som har tillsyn över att föreskriften följs inte kan lastas för att den åsidosatts, eller om särskilda skäl finns med hänsyn till försummelsens art eller andra omständigheter.

12 Skadevärderingsregler

Vid skada på egendom beräknas skadebeloppet enligt nedan angivna regler. Skadad och oskadad egendom värderas efter samma grunder.

12.1 VÄRDERING AV SKADA PÅ BYGGNAD

12.1.1 BYGGNAD SOM ÅTERSTÄLLS

Om **återställande** sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa **byggnad** med samma utförande, men på ett rationellt sätt vad avser metoder och material. Från återställandekostnaden görs avdrag för värdeminskning genom ålder och bruk på byggnadsdel enligt reglerna i tabell punkt 12.1.8. För byggnadsdel vars underhåll varit eftersatt eller som utsatts för onormalt slitage görs - utöver avdrag enligt tabell i punkt 12.1.8 - ett särskilt avdrag på återställande- och reparationskostnaden. Detta gäller även för byggnadsdel som inte anges i tabellen för åldersavdrag.

Om **återställande** sker på annan plats får skadekostnaden inte överstiga vad det skulle ha kostat att återställa den skadade byggnaden på samma grund. Återställandekostnaden minskas med den värdeökning som kan uppstå till följd av sådan förhöjd ändamålsenlighet som har annan orsak än ändrad belägenhet. **Återställande** måste ske senast inom två år från skadedagen. Sker det senare på grund av hinder, som inte beror på **den försäkrade**, får tiden två år räknas från den dag då hindret upphörde, dock längst tre år från skadedagen.

I skadekostnaden inräknas inte merkostnader som beror på forceringsåtgärder, till exempel reparation på övertid, inköp till överpris för snabbare leverans eller transport på annat sätt än med sedvanligt transportmedel. Kan utan väsentlig olägenhet **återställande** ske i samband med normalt underhåll värderas skadan till uppskattad andel av underhållskostnaden.

12.1.1.1 MERKOSTNAD TILL FÖLJD AV MYNDIGHETSBESLUT

I skadekostnaden enligt ovan ingår även merkostnad - intill SEK 250 000 - som föranleds av att skadad byggnad enligt myndighetsbeslut eller för **byggnad** gällande normer i något hänseende måste ges annan konstruktion eller utförande än före skadan. Merkostnader som enbart hänförs till branschregler ingår inte.

I skadekostnaden ingår inte kostnad för förelägganden som utfärdats före skadan eller som är föranledd av arkeologiska undersökningar. Inte heller ingår sådan kostnad som uppkommer till följd av att högre krav ställs på funktionen hos anläggning eller maskinell utrustning för industriell process som bedrivs i byggnaden.

Den försäkrade måste följa bolagets anvisningar och på bolagets bekostnad söka dispens eller överklaga beslut i de fall uppfyllandet av visst krav måste bedömas medföra oskälig och inte befogad kostnad. Följs inte anvisningarna är **den försäkrade** inte berättigad till ersättning för kostnad som därigenom uppstår.

12.1.1.2 MERKOSTNAD TILL FÖLJD AV BYGGNADS SÄRART

I skadekostnaden enligt ovan ingår även merkostnad - intill SEK 250 000 - som föranleds av att exempelvis dokumenterad kulturhistoriskt värdefull **byggnad** eller byggnadsdel på grund av sin särart inte kan återställas på ett rationellt sätt efter skada. Skadan värderas till kostnaden för att utan dröjsmål reparera den skadade byggnaden med motsvarande tidsenligt byggnadsmaterial och utförande samt konstnärlig utsmyckning som före skadan i den mån detta är möjligt och skäligt.

I skadekostnaden ingår inte kostnad föranledd av arkeologiska undersökningar eller som uppkommer till följd av att högre krav ställs på funktionen hos byggnaden efter skadan.

Den försäkrade måste följa bolagets anvisningar och på bolagets bekostnad söka dispens eller överklaga beslut i de fall uppfyllandet av visst krav måste bedömas medföra oskälig och inte befogad kostnad. Följs inte anvisningarna är **den försäkrade** inte berättigad till ersättning för kostnad som därigenom uppstår.

Föreskrifter

Se punkt 11.2.3.

12.1.2 VÄRDERING AV BYGGNADSDEL

Vid skada på byggnadsdel (**installation**, maskinell utrustning, **ytbeklädnad** med mera) värderas skadan till totala återställandekostnaden (material och arbete) med avdrag enligt ålderstabelle i punkt 12.1.8. Detta gäller oberoende av värdeminskning för byggnaden. Varje föremål, ledningssystem och **ytbeklädnad** bedöms för sig.

12.1.3 DUK I PLASTHALL OCH TÄLT

Skada på duk i plasthall och tält värderas till kostnaden för **återställande**, dock högst till **dagsvärdet**. Åldersavdrag görs på återställandekostnaden (material och arbete) enligt ålderstabelle i punkt 12.2.4.1.

12.1.5 ANNAN BYGGNAD ANSKAFFAS

Anskaffas inom två år annan **byggnad** för samma ändamål i stället för den skadade, värderas skadan enligt punkt 12.1.1, varvid dock den ökning i värde som kan uppstå genom avvikelse i användbarhet och belägenhet ska dras av.

12.1.6 BYGGNADEN ÅTERSTÄLLS INTE OCH ANNAN BYGGNAD ANSKAFFAS INTE

Återställs inte den skadade byggnaden eller anskaffas inte annan **byggnad** för samma ändamål inom två år, värderas skadan till skillnaden mellan **byggnadens dagsvärde** omedelbart före och omedelbart efter skadan.

12.1.7 HINDER PÅ GRUND AV LAG ELLER MYNDIGHETS FÖRESKRIFT

Om **återställande** av **byggnad** hindras på grund av lag eller myndighets föreskrift, är **den försäkrade** även berättigad till ersättning - restvärdesersättning - för vad kvarvarande delar därigenom förlorat i värde. **Den försäkrade** är skyldig att följa försäkringsgivarens anvisningar och på deras bekostnad vidta nödvändiga åtgärder, såsom att söka dispens eller överklaga beslut. Följs inte anvisningarna är **den försäkrade** inte berättigad till ersättning för den förlust som uppstår genom att kvarvarande delar av **byggnad** inte kan användas.

12.1.8 ÅLDERSTABELL

BYGGNADSDEL	ANTAL ÅR UTAN ÅLDERSAVDRAG	AVDRAG PER PÅBÖRJAT ÅR DÄREFTER
Installation och maskinell utrustning m.m		
• rörsystem, vattenradiator, sanitetsgods, vattenburen golvvärme	20 år	5 %
• separat varmvattenberedare	5 år	8 %
• värmepump, kylaggregat, hushållsmaskin inkl. spis, maskinell utrustning i tvättstuga/gemensamhetsutrymme i bostadshus	2 år	10 %
• ventilationssystem exkl. motor och styrning	20 år	5 %
• solfångare, solceller, vindkraftverk, takvärme, värmeväxlare, elslingor i golv	5 år	8 %
• murade värmeinstallationer t.ex. kakelugn och öppen spis	20 år	2 %
• elinstallation inkl. brytare och uttag	25 år	5 %
• ledning/utrustning för tele, larm, datoruppkoppling, kabel-TV	5 år	8 %
• hiss - korg och fästordningar	25 år	5 %
• hiss - maskinell utrustning exkl. kretskort och elektronik	10 år	8 %
• övriga installationer samt annan maskinell utrustning än hushållsmaskin	10 år	5 %
• sanitetsgods	10 år	5 %
Radio- och TV-antenn (även parabol), utrustning för data-, tele- och TV-kommunikation	6 år	8 %
Markiser, persienner, armatur	2 år	8 %
Köks- och badrumsinredning, garderober	10 år	5 %
Fönster, dörrar och portar inkl. lås och beslag	15 år	5 %
Fasad		
• träpanel, plåt, tegel och puts	25 år	5 %
• annan fasadbeklädnad, t.ex. målning	5 år	8 %
Väggbeklädnad inomhus (inte våtrum)		
• keramiska plattor, sten	15 år	5 %
• målning, tapeter och annat material	5 år	8 %
Golvbeklädnad (inte våtrum)		
• keramiska plattor, sten, massivt trä	20 år	2 %
• lamellträ och ytbehandling av golv	15 år	5 %
• plast, linoleum, laminat	10 år	5 %
• textila material och övriga	5 år	10 %
Våtrumsbeklädnad inkl. tätskikt		
• keramiska plattor, sten	10 år	5 %
• trådsvetsad golv- och väggmatta	5 år	8 %
• andra material och utföranden, målning	2 år	10 %
Takbeläggning		
• betong, tegel och koppar	25 år	5 %
• plåt	20 år	5 %
• annat material t.ex. papp	5 år	8 %
Skorsten		
• stål eller plåt	5 år	5 %
• annat material	20 år	2 %

Avskrivning för värdeminskning begränsas till högst 80% av värdet för byggnadsdel som före skadan var funktionsduglig och normalt underhållen.

Var byggnadsdel redan skadad eller bristfällig före skadan görs **återställande** med avdrag för skadan eller bristfälligheten utöver avskrivning enligt tabell. Var byggnadsdelen helt uttjänt kan avskrivningen bli 100%.

Även för annan del av **byggnad** än byggnadsdel enligt ovanstående tabell, kan ett särskilt avdrag göras på återställande- eller reparationskostnaden, då underhållet varit eftersatt eller vid onormalt slitage.

12.2 VÄRDERING AV SKADA PÅ MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER

12.2.1 MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER SOM ÅTERSTÄLLS

Om **återställande** sker värderas skadan till kostnaden för att utan dröjsmål återställa föremålet på ett rationellt sätt vad beträffar metoder och material. Återställande måste ske snarast, dock senast inom två år.

I skadekostnaden ska inte inräknas merkostnad som orsakas av reparation på övertid eller som uppkommit genom att transport skett på annat sätt än med sedvanligt transportmedel. Den värdeminskning som föremålet efter reparation möjligen kan anses ha undgått genom skadan ska inte inräknas. Utökas i samband med **återställande** skadat föremåls utrustning eller avkastningsförmåga, ska vid värderingen skälig hänsyn tas till detta.

12.2.2 MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER MED VÄRDE SOM ÄR MINDRE ÄN HALVA NYANSKAFFNINGSVÄRDET

Om föremålet vid skadetillfället minskat i värde genom ålder, slitage och omodernitet med mer än halva **nyanskaffningsvärdet**, värderas skadan till kostnaden för **återställande**, dock högst till det på grund av ålder, slitage och omodernitet minskade värdet.

12.2.3 MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER SOM INTE ÅTERSTÄLLS

Återställs inte det skadade föremålet inom två år, värderas skadan till skillnaden mellan föremålets **dagsvärde** omedelbart före och omedelbart efter skadan.

12.2.4 SPECIELLA REGLER FÖR VISS ANGIVEN EGENDOM

12.2.4.1 VISSA MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER

Skada på egendom värderas till kostnaden för **återställande**, dock högst enligt nedan. Tid utan åldersavdrag räknas från den tidpunkt då föremålet första gången togs i bruk som ny.

FÖREMÅL	TID UTAN ÅLDERSAVDRAG	AVDRAG FÖR VARJE PÅBÖRJAD TIDSPERIOD DÄREFTER
Dator med utrustning, mobiltelefon, surfplatta	6 månader	>6 - 12 månader, 20% >12 - 18 månader, 40% >18 - 36 månader, 60% >36 månader, 80%

FÖREMÅL	TID UTAN ÅLDERSAVDRAG	AVDRAG FÖR VARJE PÅBÖRJAT ÅR DÄREFTER
Kompressor ex. för kyl och frys	3 år	10%
Ställning, container och bod	5 år	10%
Duk i plasthall och tält	2 år	10%
Handverktyg och mindre redskap	2 år	20%
Batteridrivna handverktyg	1 år	20%
Eldrivna verktyg och maskiner	2 år	20%
Motordrivna maskiner	2 år	10%

12.2.4.2 ELEKTRISK UTRUSTNING

Vid skada på lindningar - och på grund av detta uppkomna skador på plåtar till **elektrisk utrustning** - värderas skadan till kostnaden för **återställande** med avdrag för värdeminskning. Vid beräkning av skadeersättningen för elektriska motorer, generatorer och transformatorer ska avdrag göras för värdeminskning på lindningarnas och plåtarnas återställandekostnad (det vill säga kostnaderna för ut- och inmontering, transport, material och arbete) enligt nedan.

FÖREMÅL	ANTAL ÅR UTAN ÅLDERSAVDRAG	AVDRAG FÖR VARJE PÅBÖRJAT ÅR DÄREFTER
Motor och omformare	10 år	5%
Generator	15 år	4%
Transformator	15 år	3%

Om driftförhållandena är sådana att värdeminskning på lindningarna sker i en väsentligt snabbare takt än vad som ovan angetts, ska detta beaktas genom att procentsatsen ökas och/eller tidpunkten för dess tillämpning tidigareläggs.

12.2.4.3 MOTORDRIVNA FORDON MED FLERA FÖREMÅL

Skada på följande föremål värderas till kostnaden för **återställande**, dock högst till **dagsvärdet**

- **trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon** och släpfordon till dessa
- skogsmaskin, till exempel processor eller fällare.

12.2.4.4 KULVERTANLÄGGNING OCH SERVISLEDNING

Vid skada på **kulvertanläggning** och **servisledning** värderas kostnaden för **återställande** - inklusive kostnad för lokalisering och friläggning av skadestället samt återfyllning efter utförd reparation - med avdrag för värdeminskning. Avdrag för värdeminskning görs med 5% av återställandekostnaden för varje år som förflutit sedan egendomen första gången togs i bruk.

12.2.5 HÖGSTA AVSKRIVNING

Avskrivning för värdeminskning av **maskinerier** och **fastighetsinventarier** begränsas till högst 80% av värdet på föremål som före skadan var funktionsdugligt. Denna begränsning gäller inte vid skada då föremålet endast slutat att fungera, avskrivningen kan då bli 100%.

12.3 VÄRDERING AV VAROR

12.3.1 VAROR FÖR FÖRSÄLJNING

Varor som **den försäkrade** har anskaffat för försäljning värderas till vad det vid skadetillfället skulle ha kostat att ersätta dem med **varor** av samma slag. Har varornas värde före skadan minskat på grund av inkurans eller annan omständighet värderas de med hänsyn till detta.

12.3.2 EGENTILLVERKADE VAROR

Varor som **den försäkrade** tillverkat eller har haft under tillverkning värderas till tillverkningskostnaderna - direkt material, materialomkostnader, direkt arbetslön, tillverkningsomkostnader och administrationskostnader - vid skadetillfället, dock högst till det pris för vilket egendomen då hade kunnat försäljas.

12.3.3 SÅLDA OCH LEVERANSFÄRDIGA VAROR

Varor sålda och färdiga för leverans ska - i den mån leverans inte kan fullgöras med andra **varor** - värderas till det avtalade försäljningspriset, minskat med inbesparade kostnader.

12.4 VÄRDERING AV ÖVRIG EGENDOM

12.4.1 RITNINGAR, ARKIVALIER OCH DATAINFORMATION

Skadan värderas till de normala kostnader som inom två år läggs ned för att återställa den förlust av för verksamheten nödvändig information som uppkommit genom skadan. Med **ritningar, arkivalier och datainformation** avses endast sådana ritningar, register eller kartotek som innehåller information, som med nödvändighet måste återskapas vid skada.

12.4.2 PENGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR

För pengar och sådana värdehandlingar som inte kan återställas värderas skadan till kontantvärdet vid skadetillfället. För övriga värdehandlingar värderas skadan till de normala kostnader som inom två år läggs ned på återställandet.

12.4.3 KUNDERS EGENDOM

Skadan värderas efter de regler som gäller för den **objekttyp** egendomen tillhör, till exempel **maskinerier** eller **varor**.

12.4.4 ARBETSTAGARES EGENDOM

Arbetstagares egendom som **den försäkrade** är skyldig att ersätta enligt kollektivavtal värderas enligt kollektivavtalets regler. **Arbetstagares egendom** i övrigt värderas enligt normala villkor för hemförsäkring.

12.4.5 TRÄDGÅRD, TOMT OCH MARKANLÄGGNING

Skadan värderas till vad det kostar att återställa **trädgård, tomt och markanläggning**. Vid nyplantering av buskar och träd lämnas ersättning endast för plantor som normalt saluförs i handelsträdgård eller plantskola.

12.4.6 LÅSÄNDRINGAR

Vid låsändring till följd av att nyckel eller låskod stulits i samband med **inbrott, utbrott** eller **rån** lämnas ersättning för låsändring i **försäkringslokalens** skalskydd. Med skalskydd avses öppningar i vägg mot det fria eller angränsande lokal, exempelvis ytterdörr, port eller fönster.

Ersättning kan även lämnas för nödvändiga ändringar av lås till bostadslägenhet eller lokal som försäkrad ansvarar för i egenskap av hyresvärd.

Ersättning lämnas inte för låsändring av innerdörrar eller soprum etc.

12.5 VÄRDERING AV LÖS EGENDOM

12.5.1 LÖS EGENDOM

Lös egendom värderas enligt de regler som gäller för respektive **objekttyp** som egendomen tillhör enligt punkt 12.2 till 12.4.

13 Ersättningsregler

Försäkringen ska inte bereda **den försäkrade** någon vinst utan endast lämna ersättning för liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre. Försäkringsgivaren har rätt att istället för att betala kontant ersättning i övrigt föreskriva att skadad egendom återställs eller att tillhandahålla annan likvärdig egendom. Försäkringsgivaren är inte skyldig att överta skadad egendom, men har rätt att efter värdering helt eller delvis överta egendomen. Kommer egendom för vilken ersättning utgetts tillrätta, ska egendomen snarast ställas till försäkringsgivarens förfogande. **Den försäkrade** får dock behålla egendomen om han utan dröjsmål återbetalar den ersättning han fått för denna.

13.1 MERVÄRDESSKATT

Vid utbetalning av skadeersättning avräknas mervärdesskatten för den som är redovisningsskyldig för sådan skatt.

13.2 UPPGÖRELSE I GODO

Har försäkringsgivaren förklarat sig villig att göra upp i godo med den som kräver ersättning, är försäkringsgivaren fri från skyldighet att svara för därefter uppkommen kostnad samt att företa ytterligare utredning.

13.3 SÄKERHETS RÄTT I EGENDOM

13.3.1 SÄKERHETS RÄTT I FAST EGENDOM ELLER TOMTRÄTT

För den som har säkerhetsrätt i fast egendom eller tomträtt gäller bestämmelserna i lag (2005:105) om säkerhetsrätt i försäkringsersättning.

13.3.2 PANT I LÖSÖRE

Den som har säkerhetsrätt i lösöre har inte någon företrädesrätt till försäkringsersättning.

13.3.3 FÖRETAGSINTECKNING

Har den som har rätt enligt företagsinteckning anmält namn och adress hos försäkringsgivaren, så har denne, om skadan avser företagsintecknad egendom, företrädesrätt till ersättning enligt försäkringsavtalet. Företrädesrätten gäller endast om ersättningsbeloppet överstiger 10% av försäkringsbeloppet för ifrågakvarande slag av egendom. Gällande lag om inbördes företrädesrätt mellan dessa inteckningshavare samt om andra rättsägares rätt vid konkurs och utmätning är tillämplig.

13.4 SKADEERSÄTTNING

Försäkringsgivaren ersätter

- skadekostnad värderad enligt punkt 12
- röjningskostnad med mera enligt punkt 13.8
- räddningskostnad enligt Allmänna Avtalsbestämmelser (AA), punkt 7.3 med avdrag för
- självrisk enligt punkt 10
- **underförsäkring** och otillräckligt kalkylbelopp enligt punkt 13.7
- övriga bestämmelser som kan inverka på ersättningen. T ex. påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrifter enligt punkt 11.20.

Vid **förstariskförsäkring** lämnas ersättning högst med försäkringsbeloppet.

13.5 FÖRSÄKRINGSFORMER

13.5.1 FULLVÄRDESFÖRSÄKRING

Anges det i försäkringsbrevet/-beviset att egendom är **fullvärdesförsäkrad** ersätts uppkommen skada i dess helhet med de begränsningar som framgår av försäkringsbrevet/-beviset samt villkoren i övrigt.

13.5.2 FÖRSTARISKFÖRSÄKRING

Anges det i försäkringsbrevet/-beviset att egendom är **förstariskförsäkrad** ersätts uppkommen skada inklusive röjningskostnader intill försäkringsbeloppet med de begränsningar som framgår av villkoren i övrigt.

13.6 FASTSTÄLLANDE AV FÖRSÄKRINGSBELOPP

13.6.1 FÖRSÄKRINGSBELOPP FÖR BYGGNAD

Till grund för beräkning av fullvärde samt fastställande av försäkringsbelopp för **förstarisikförsäkring** fastställs ett **kalkylvärde** enligt av försäkringsgivaren godkända värderingsmetoder.

13.6.2 FÖRSÄKRINGSBELOPP FÖR MASKINERIER OCH FASTIGHETSINVENTARIER

Vid **helvärdesförsäkring** för **maskinerier** och **fastighetsinventarier** ska försäkringsbeloppet motsvara, maskineriernas **nyanskaffningsvärde** vid skadetillfället. I beloppet ska alla kostnader medräknas som fordras för att föremålet ska kunna tas i bruk.

13.6.3 FÖRSÄKRINGSBELOPP FÖR VAROR

Vid **helvärdesförsäkring** för **varor** ska försäkringsbeloppet motsvara varornas värde vid skadetillfället enligt värderingsreglerna i punkt 12.3.

13.6.4 RITNINGAR, ARKIVALIER OCH DATAINFORMATION

För **ritningar, arkivalier och datainformation** bör försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 12.4.1.

13.6.5 PENGAR OCH VÄRDEHANDLINGAR

För **pengar och värdehandlingar** bör försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 12.4.2.

13.6.6 KUNDERS EGENDOM

För **kunders egendom** bör försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 12.4.3.

13.6.7 ARBETSTAGARES EGENDOM

För **arbetstagares egendom** är försäkringsbeloppet högst SEK 8 000 per **arbetstagar** eller det högre belopp som kan finnas angivet i respektive kollektivavtal.

13.6.8 TRÄDGÅRD, TOMT OCH MARKANLÄGGNING

För **trädgård, tomt och markanläggning** bör försäkringsbeloppet motsvara värdet enligt värderingsreglerna i punkt 12.4.6.

13.6.9 LÖS EGENDOM

För **lös egendom** ska värdet motsvara det sammanlagda värdet för respektive **objekttyp** enligt punkt 12.3.2 till 12.3.7.

13.6.10 GEMENSAMT FÖRSÄKRINGSBELOPP

Är försäkringsbeloppet gemensamt för flera föremål men lägre än föremålets sammanlagda värde, ersätts vid skada på sådant föremål endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan försäkringsbeloppet och värdet. Denna regel gäller i tillämpliga delar även för räddnings- och röjningskostnader.

13.7 UNDERFÖRSÄKRING OCH OTILLRÄCKLIGT KALKYLBELOPP

13.7.1 UNDERFÖRSÄKRING

Vid **helvärdesförsäkring** reduceras vid **underförsäkring** skadeersättningen proportionellt till förhållandet mellan försäkringsbeloppet/angivna värdet och **nyanskaffningsvärdet**/verkliga värdet. Vid **fullvärdesförsäkring** av **varor** och **maskinerier** reduceras vid **underförsäkring** skadeersättningen proportionellt till förhållandet mellan uppgivna värdet och verkliga värdet.

13.7.2 OTILLRÄCKLIGT KALKYLBELOPP

Försäkringstagaren ska underrätta försäkringsgivaren om ny-, till- eller ombyggnad eller annan därmed jämförbar förbättring eller annan investering av **fullvärdesförsäkrad** egendom för att nya premieunderlag ska fastställas. Försummas detta ersätts endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan den betalda premien för den aktuella egendomen och den premie som rätteligen skulle ha betalats för denna.

13.8 RÖJNINGSKOSTNAD MED MERA

Försäkringen ersätter kostnader för röjning efter ersättningsbar skada på försäkrad egendom enligt följande regler. Utöver försäkringsbeloppet ersätts kostnader för nödvändig rivning, röjning, borttransport, destruktion och deponering. Vid **förstariskförsäkring** begränsas dock den sammanlagda ersättningen till försäkringsbeloppet. Om det vid **fullvärdesförsäkring** anges ett maximalt ersättningsbelopp begränsas den sammanlagda ersättningen till detta belopp.

13.8.1 HÖGSTA ERSÄTTNING

13.8.1.1 VAROR

Vid skada på **varor** lämnas ersättning för röjningskostnader med högst 20% av varornas värde vid skadetillfället, dock högst SEK 1 200 000.

13.8.1.2 FÖRORENING MED MERA

Vid förorening av eller annan inverkan på sjö eller annat vattenområde eller grundvatten, till följd av ersättningsbar egendomsskada, lämnas ersättning för röjning m.m. med högst SEK 400 000.

13.8.1.3 NATURSKADA OCH DAMMGENOMBROT

Vid skada enligt punkt 9.2.1 är den sammanlagda ersättningen för egendom, **avbrott**, hyresförlust, extrakostnad och röjning begränsad till SEK 5 000 000 per skadetillfälle vid skada genom

- **jordskred, jordras, bergras, lavin, jordskalv** samt genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- **skyfall**, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i **byggnad** eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

13.8.1.4 SKADEGÖRELSE UTAN SAMBAND MED INBROTT ELLER UTBROTT

Den sammanlagda ersättningen för egendom, **avbrott**, hyresförlust, extrakostnad och röjning är begränsad till SEK 5 000 000 per skadetillfälle vid skadegörelse på försäkrad egendom utan samband med **inbrott** eller **utbrott** enligt punkt 9.2.8.